

"Banka-politikararnir"

Oddagrein

Í dag fer lögtingið at hava 2.viðgerð av uppskotinum um at kanna bankasamanlegging og alt tað, sum hevur tilknýti til henda spurning. Semja er stórt sæð millum politikararnar at fáa hesi viðurskipti kannað. Í vikuni hoyrdu vit so, at álitið frá Rættarnevndini snýr seg ikki um at kanna leiklutin hjá føroyskum politikarum og embætismonnum í hesum máli. Tað hevur skapt ikki sørt av øsing millum manna. Hildið verður, at skal nakað kannast, so eigur alt at vera við. Nú er so komið í ljós-mála, at tingmenn fara at koma við uppskoti um at seta í verk eina sjálvstøðuga kanning av leiklutinum hjá føroyskum politikarum og embætismonnum. Somuleiðis skal alt kannast, sum hevur við bankaviðurskiptini í 80-un-um at gera.

TAÐ er helst rætt sum fleiri fólk hava úttalað og skrivað her í blaðnum hesar seinastu dagarnar, at ein kanning eigur at fevna um tað "heila" skal nokur meining vera í. Eftir okkara tykki eigur leikluturin hjá bankunum í Føroyum øll hesi mongu seinastu árin ikki at sleppa undan projektljósini, tí nógvar av avgerð-unum júst í bankunum hava verið grundarlagið fyri tí gongd, sum samfelagið hevur verið fyri, og ikki bert avgerðir hjá skiftandi landsstýrum. Sjálvandi eigur kikkari at verða settur móti teimum, sum stýrt hava, men tá vit vita, hvussu stórt vald bankarnir hava havt og harvið eisini, hvussu stóra ávirkan og fylgjur teirra avgerðir hava havt á allan samfelags-búskapin, tá eigur allur okkara bankaheimur at vera við í umræddu kanning.

FYRRVERANDI stjórn í sjóvinnubankanum hevur sagt, at støðan hjá bankunum er ein spegilsmynd av støðuni í samfelagnum. Hetta átti reint logiskt at verið rætt og er tað í nóg-vum samfeløgum, har bankarnir ikki hava alt valdið - og har bankarnir ikki leggja seg út í politik við at seta fór fyri almennum initia-tivum so sum Landsbanka, eftirlit ol. Men her hjá okkum hava professionellu bankaleiðs-lurnar við góðum ráðum frá professionellum bankaleiðslum í Danmark kunnað stýrt øllum útviklinginum einsamallur. Landsstýrið hevur í mongum førum bara verið tvungið til at standa og hyggja at. Ein av orsökunum til, at bankarnir her hava staðið so sterkir mótvægis tí almenna hevur verið tann, at tað hava verið aktivir politikarar - og í mongum førum fólkaflokspolitikarar - sum hava stýrt bankunum og harvið hava kunnað stýrt øllum útviklinginum. Í dag sanna vit, at tað var teirra bankapolitikarar, sum í stóran mun koyrdi sam-felagið á heysin og sum tann meinigi føroy-ingurin í dag má sviða fyri. Ávisir politikarar - her serliga javnaðar - hava fingið skyldina fyri "banka-politikarar" eru sekið í.

Sosialurin

Atli Dam, fyrrverandi lögmaður um dómarakanning:

Bankarnir sabo-teraðu tað almenna

Tað er sera umráðandi, at avgerðirnar í bankunum og royndirnar at forða tí almenna at hava eftirlit við peningaríkiligheitini og at kanna rentuspekulatiónum eisini eigur at verða kannað sigur Atli Dam, fyrrverandi lögmaður í dómarakanningina

Ein av teimum, sum heldur tað vera rætt at kanna alt bankamálið til fulnar er fyrrverandi lögmaður Atli Dam.

Hann heldur tað vera umráðandi, at ikki bert landsstýrisins leiklutur og hann hjá stjórnini í parta-brævaumbytingum verður kannaður.

Bankarnir saboteraðu tað almenna

Við Tíðindablaðið Sosialin sigur Atli Dam, at tað er neyðugt, at tað í slíkari kanning eisini verður undirstríkt, hvat tað var bankarnir gjørdur, og hvussu teir snýttu og saboteraðu tað almenna.

Her sipar fyrrverandi lögmaður m.a. til rentuspekulatiónum - og hvussu bankarnir bardust ímóti eftirliti og regulering av peningaríkiligheitini við eitt nú at siga, at tað ikki var neyðugt at tálma realkreditláníni, tí teir skuldu nokk beina yvir-skotslíkviditetin aftur til Danmarkar.

Tað var nettup tað teir ikki gjørdur. Tvørturímóti brúktu teir hann til at spekulera uppáftur meira við móti samfelagnum.

Atli Dam vísir eisini til tey mongu hópisleysu veð-haldini, sum bankarnir góvu í handils- og tænastu-

sektorinum eitt til SMS og aðrar fyrtikur.

Teir pengarnir eru jú uppi í teimum, sum Palleba tapir í dag.

Atli Dam sigur víðari, at tað her ikki snýr seg um at "hongja" hvønn lántakara ella hvørt einstakt lán út fyri almenningin, men heldur at vísa, hvat tað er fyri slag av avgerðum, sum bankarnir hava tikið og hvussu nógvar hesar stríða ímóti bæði landsbanka og eftirliti við innflutningi av pengum.

Alt hetta virksema banka-anna snúði seg í veruleika-num um at kunna lena pengarnar út einaferð aftrat í Føroyum og harvið tjena enn fleiri pengar.

Frontfigurarnir

Atli Dam sigur víðari, at tað er eingin loyna at frontfig-urarnir í Føroya Banka og Sjóvinnubankanum, Hans Jørgen Lauritsen og Birgir Danielsen vóru teir, sum bardust hardest ímóti eftir-liti.

Teir saboteraðu kanningina av rentuskattaspekulatiónum, tá teir noktaðu at seta P-tal á kontoinnar, og teir vildu heldur einki hava við ein Landsbanka at gera. Teir søgdu, at eitt hált fólk í Tinganesi kundi klára at skráseta hetta, og so skuldu

teir sjálvir klára avleiðing-arnar.

Atli Dam heldur eisini, at vit eiga at spyrja, hvat tað var, sum hendi í bankunum í 80-unum.

Tað var sum so tann sama sjúka, sum varð í Dan-mark fyrru helvt av 80-unum, og sum hevði ein rúgvu av skandalum við sær. Sama hendi í Noregi, Svøríki og Finlandi.

At tann sjúkan kom til Føroya eisini, tað eiga teir báðir høvuðspersónarnir í bankunum sín stóra lut í leggja hann afturat.

Føroyingar illa viðfarnir av dænum

Hvat viðvíkur kanningina av politikarum og embætismonnum, so heldur Atli Dam, at tað er skeivt bert at kanna teir politisku og umsitingarlugu avgerðirnar

nøkur fá ár aftur. Tá eigur ein heldur at taka øll 60-ini, 70-ini og 80-ini við.

Tá vit spyrja Atla Dam, hvat hann heldur um sam-ráðingarnar millum Føroyar og danir og tær avtalur, sum komu í kjalarvørinum, hevur hann sína greiðu meining:

Tað er einki at ivast í, at vit eru ómetaliga illa við-farin av stjórnini og Den Dansk Bank.

Ein avtala er sjálvandi ein avtala. Stjórnin kravdi bankasamanleggingina, skuldu vit fáa lánini um-figgjað. Og her vóru vit føroyingar neyddir til at boygja okkum.

Men lat meg gera púra greitt, at tað eru ógvuliga harðar, órimuligar og ómor-alskar treytir, sum settar eru føroyingum.

jan

Sosialurin, Dimma og stuðul

Viðmerking til forsíðugrein í Dimmu tís-dagin 17. januar um flokksstuðul til Sosialin og um umleggingina av virkseminum úr trimum í tvey feløg.

Tað skal vera langt frá okkum at meinskast við, at Dimma vísir okkum so miklan áhuga, at vit sleppa á forsíðuna og burturfrá onkrum, sum kann misskiljast fyri, at virksemin á Argjum onkunsvegna er sloppið sær undan skuld, skulu vit ikki gera tær stóru viðmerkingarnar til greinina, men bert stutt greiða frá umskipanini.

Við at niðurlægga Pressuna, sum við al-samt fækkandi bløðun-um, ið út koma, ikki hevði stórvegis annað prentarbeiði enn Sosial-in, eru tey eftirverandi feløgini munandi styrkt. Hartil er eisini ókt um partapeningin. Stutt sagt, eru við hesum til-tøkum tvey betri feløg komin burtur úr trimum veikari.

Viðvíkjandi í greinini nevnda flokksstuðlinum til blaðið, so hevur Sosialurin ongantið dult, at flokkurin hevur dugnað okkum í so máta. Heldur

ikkí hesuferð hevur nak-að misljóð staðið millum flokk og virksemin á Argjum um tann styrk, flokkurin hesuferð veitti í sambandi við umleg-gingina, sum í sátt og semju varð veittur fyri at vit í felag kundu gjalda hvørjum sítt - sjálvsagt við tí endamáli, at blað-raksturinn skal hvíla í sær sjálvum.

Í hesum »sanerings-tíðum« siga vit ongan lesara av greinini í Dimmu illan fyri, at hann í sambandi við seinastu viðmerkingarnar um Pressuna, sum nú verður niðurlagd, situr eftir við fatanini av, at Pressan onkunsvegna er sloppin sær undan skyldum, truplar vóru at røkja.

Men so er ikki, hvør hevur fingið sítt - allir kreditorar hava fingið sínar pengar og vit tvey stinnari feløg sum karm um virksemin okkara á Argjum.

Sosialurin